

*Kıymetli eşim Prof. Dr. İlyas Kemalöđlu'na ve
sevgili oğlum Berkehan'a...*

**TRAKYA BÖLGESİ'NE İSKÂN
EDİLEN GÖÇMENLER
(1923-1960)**

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK TARİH KURUMU YAYINLARI
IV/A-2-3.5. Dizi - Sayı: 6

**TRAKYA BÖLGESİ'NE İSKÂN
EDİLEN GÖÇMENLER
(1923-1960)**

Ayşegül İNGİNAR KEMALOĞLU

ANKARA, 2022

Kemaloğlu, Ayşegül İnginar.

Trakya Bölgesi'ne iskân edilen göçmenler, 1923-1960 / Ayşegül İnginar

Kemaloğlu. Türk Tarih Kurumu yayınları; IV/A-2-3.5. Dizi-Sayı: 6

Bibliyografya ve indeks var.

ISBN 978-975-17-5232-1

1. Türkiye _ Göç ve göçmenlik _ 1923-1960. 2. Trakya Bölgesi _ Göç ve göçmenlik _ 1923-1960. I. E.a. II. Dizi.

325.20956102

956.220102

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulunun 10.09.2021 tarih ve 826/14 sayılı kararı gereği 1000 adet basılmıştır.

ISBN: 978-975-17-5232-1

İnceleyiciler: Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ

Dr. Öğrt. Üyesi Hatice YILDIRIM

Kapak Tasarım : Emine ÇAKIR

Baskı

Neyir Matbaacılık

Matbaacılar Sitesi 1341. cd. No: 62 İvedik - Yenimahalle / Ankara

Tel: 0312 395 53 00 Fax: 0312 395 84 20

Matbaa Sertifika No: 49891 - Baskı Tarihi: 31.08.2022

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	XI
KISALTMALAR.....	XV
TABLOLAR LİSTESİ	XVII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XXIX
KAYNAKLAR VE YÖNTEM.....	XXXI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1923-1934 YILLARI ARASINDA TRAKYA BÖLGESİ'NE İSKÂN EDİLEN GÖÇMENLER

I. YUNANİSTAN'DAN GELEN MÜBADİLLER.....	11
A. Yunanistan'daki Müslüman Azınlığın ve Doğu Trakya'daki Rumların Durumu	11
B. Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi	23
1. Edirne'ye İskân Edilen Mübadiller.....	29
a. 1924-1929 Yılları Arasında Edirne'ye İskân Edilen Mübadil ve Muhacirlere Tevzi Edilen Gayrimenkuller	40
2. Tekirdağ'a İskân Edilen Mübadiller	41
3. Kırklareli'ne İskân Edilen Mübadiller.....	45
II. 1923-1934 YILLARI ARASINDA BULGARİSTAN'DAKİ TÜRK AZINLIĞIN DURUMU VE GÖÇLER.....	47
A. Edirne'ye İskân Edilen Bulgaristan Göçmenleri.....	59
B. Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenleri	63
C. Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenleri.....	66
III. 1923-1934 YILLARI ARASINDA ROMANYA'DAKİ TÜRK AZINLIĞIN DURUMU VE GÖÇLER	73
A. 1923-1934 Yılları Arasında Trakya Bölgesi'ne İskân Edilen Romanya Göçmenleri.....	76

IV. SIRP-HIRVAT-SLOVEN KRALLIĞI VE YUGOSLAVYA KRALLIĞI'NDAN TÜRKİYE'YE GÖÇLER.....	80
A. 1927-1934 Yılları Arasında Trakya Bölgesi'ne İskân Edilen Yugoslavya Göçmenleri.....	85
V. 1923-1934 YILLARI ARASINDA İSKÂN EDİLEN GÖÇMENLERİN BÖLGENİN SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK YAPISINA ETKİSİ	91
A. Ekonomik Etki	92
B. Sosyo-Kültürel Etki.....	98
C. Trakya Bölgesi'ne İskân Edilen Göçmenler ve 1934 Trakya Olayları.....	104

İKİNCİ BÖLÜM

1935-1938 YILLARI ARASINDA TRAKYA BÖLGESİ'NE İSKÂN EDİLEN GÖÇMENLER

I. TRAKYA BÖLGESİ'NE İSKÂN EDİLMESİ PLANLANAN GÖÇMENLER İÇİN YAPILAN HAZIRLIKLAR.....	111
II. 1935-1938 YILLARI ARASINDA BULGARİSTAN'DA TÜRK AZINLIĞIN DURUMU VE TÜRKİYE'YE GÖÇLER	120
A. 1935 Yılında Trakya Bölgesi'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenleri.....	122
1. Edirne'ye İskân Edilenler.....	123
2. Tekirdağ'a İskân Edilenler	128
3. Kırklareli'ne İskân Edilenler	134
B. 1936 Yılında Trakya Bölgesi'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenleri	140
1. Edirne'ye İskân Edilenler.....	141
a. 1936 Yılında Edirne'ye İskân Edilen Göçmenlere Yapılan Yardımlar..	143
2. Tekirdağ'a İskân Edilenler	150
3. Kırklareli'ne İskân Edilenler	156
C. 1937 Yılında Trakya Bölgesi'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenleri.....	160
D. 1938 Yılında Trakya Bölgesi'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenleri.....	165
III. 1935-1938 YILLARI ARASINDA ROMANYA'DA TÜRK AZINLIĞIN DURUMU VE TÜRKİYE'YE GÖÇLER	178

A. 1935-1938 Yılları Arasında Edirne'ye İskân Edilen Romanya Göçmenleri.....	184
B. 1935-1938 Yıllarında Tekirdağ'a İskân Edilen Romanya Göçmenleri	190
C. 1935-1938 Yılları Arasında Kırklareli'ne İskân Edilen Romanya Göçmenleri.....	194
1. 1935 Yılında İskân Edilenler	194
a. 1935 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Çingeneler	198
2. 1936 Yılında İskân Edilenler	201
3. 1937 Yılında İskân Edilenler	203
4. 1938 Yılında İskân Edilenler	207
IV. 1935-1938 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE-YUGOSLAVYA İLİŞKİLERİ VE GÖÇLER.....	208
A. 1935-1938 Yılları Arasında Trakya Bölgesi'ne İskân Edilen Yugoslavya Göçmenleri.....	211
V. 1935-1938 YILLARI ARASINDA TRAKYA'YA İSKÂN EDİLEN GÖÇMENLER İÇİN İNŞA EDİLEN EVLER VE YAPILAN DİĞER YARDIMLAR	215
A. 1935-1938 Yılları Arasında Kırklareli'nde İnşa Edilen Göçmen Evleri....	219
B. 1935-1938 Yılları Arasında Kızılay'ın Göçmenlere Yaptığı Yardımlar	223
C. Göçmenlerin Karşılaştıkları Sağlık Sorunları ve Alınan Tedbirler	228
VI. TRAKYA BÖLGESİ'NİN KÜLTÜREL VE EKONOMİK YAPISINA GÖÇMENLERİN ETKİSİ.....	230
A. Trakya'da Göçmen Düğünleri	231
1. Trakya'da Pomaklar ve Pomak Düğünleri.....	234
a. Trakya'ya İskân Edilen Pomaklarda Düğün Gelenekleri	238
B. Trakya Mutfak Kültürüne Göçmenlerin Etkisi	240
C. Trakya'ya İskân Edilen Göçmenlerin Bölgenin Diline Etkisi	244
D. Trakya Ekonomisi ve Çalışma Hayatına Göçmenlerin Katkısı.....	248

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**1939-1949 YILLARI ARASINDA TRAKYA BÖLGESİ'NE İSKÂN EDİLEN
GÖÇMEN VE MÜLTECİLER**

I.	II. DÜNYA SAVAŞI'NIN BAŞLAMASI VE BALKANLARA YAYILMASI	261
II.	SAVAŞ DURUMUNUN ORTAYA ÇIKARDIĞI BELİRSİZLİK VE MÜLTECİLER	267
	A. Batı Trakya ve Ege Adalarından Gelen Türklerin Durumu	273
III.	II. DÜNYA SAVAŞI DÖNEMİNDE TRAKYA BÖLGESİ'NE İSKÂN EDİLEN GÖÇMEN VE MÜLTECİLER	278
	A. 1939-1945 Yılları Arasında Trakya Bölgesi'ne Yerleşen Göçmen ve Mülteciler	281
	1. Edirne'ye Yerleşenler	281
	2. Tekirdağ'a Yerleşenler	283
	3. Kırklareli'ne Yerleşenler	288
IV.	II. DÜNYA SAVAŞI'NIN SONA ERMESİNİN ARDINDAN TRAKYA BÖLGESİ'NE İSKÂN EDİLEN GÖÇMENLER	298
	A. 1946-1949 Yılları Arasında Edirne'ye Yerleşen Göçmenler	299
	1. Edirne'de Göçmenlere 1948 ve 1949 Yıllarında Borçlandırma Usulü Temlik Edilen Topraklar	300
	B. 1946-1949 Yılları Arasında Tekirdağ'a Yerleşen Göçmenler	301
	C. 1946-1949 Yılları Arasında Kırklareli'ne Yerleşen Göçmenler	306
V.	II. DÜNYA SAVAŞI DÖNEMİNDE TRAKYA BÖLGESİ'NDE SOSYAL VE EKONOMİK HAYAT	309

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

**1950-1960 YILLARI ARASINDA TRAKYA BÖLGESİ'NE
İSKÂN EDİLEN GÖÇMENLER**

I.	1950-1951 BULGARİSTAN'DAN TÜRK GÖÇÜ	323
	A. 1950-1951 Göçüne Giden Süreçte Türkiye-Bulgaristan İlişkileri ve Türk Azınlığın Durumu	323
	B. Türkiye'nin Göç Sürecinde Aldığı Kararlar ve Uyguladığı Politikalar	331

C. 1950-1951 Yıllarında Bulgaristan'dan Gelen Göçmenlere Yapılan Yardımlar	334
1. İç Yardımlar	334
a. Kızılay'ın Yaptığı Yardımlar.....	336
2. Dış Yardımlar.....	338
D. 1950-1951 Yıllarında Trakya Bölgesi'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenleri.....	340
1. 1950-1951 Yıllarında Edirne'ye İskân Edilen Bulgaristan Göçmenleri ..	340
a. Edirne'de Göçmenlere Yapılan Yardımlar.....	350
aa. 1950-1960 Yılları Arasında Edirne'de Göçmenlere Borçlandırma Usulü Dağıtılan Topraklar ve Tahsis Edilen Meralar ..	351
2. 1950-1951 Yıllarında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenleri ..	368
a. Tekirdağ'a Yerleşen Göçmenlere Yapılan Yardımlar.....	375
3. 1950-1951 Yıllarında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenleri	378
a. Kırklareli'ne Yerleşen Göçmenlere Yapılan Yardımlar.....	387
II. 1950-1960 YILLARI ARASINDA YUGOSLAVYA'DA YAŞAYAN MÜSLÜMAN NÜFUSUN DURUMU VE YUGOSLAVYA'DAN GÖÇLER	391
A. 1950-1960 Yılları Arasında Trakya Bölgesi'ne Yerleşen Yugoslavya Göçmenleri.....	396
1. Tekirdağ'a Yerleşenler.....	397
2. Kırklareli'ne Yerleşenler.....	399
III. 1950-1960 YILLARI ARASINDA BÖLGEYE İSKÂN EDİLEN GÖÇMENLERİN BÖLGENİN SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK YAPISINA ETKİSİ.....	402
SONUÇ	409
KAYNAKLAR	419
DİZİN	437
EKLER	455

ÖN SÖZ

İnsanlık tarihi kadar eski olan savaşlar ve göçler belleklerde silinmesi güç acılar bırakır. Bu bağlamda Trakya Bölgesi, yakın tarihinde hem işgallere hem de yüzbinlerce göçmenin acılarına şahit oldu. Osmanlı Devleti'nin son döneminde başlayan göç ve göçmen meselesi, Cumhuriyet ilan edildikten sonra da uzun yıllar devam etti. Özellikle Balkanlardan gelen göçmenlerin II. Dünya Savaşı'na kadar öncelikli iskân yerlerinden biri olan Trakya, uygulanan politikalar neticesinde göçmenlerle yeniden hayat buldu. Sadece 1923-1939 yılları arasında bölgeye yaklaşık 200 bin göçmenin iskân edilmesine rağmen Trakya'ya yapılan bu iskânlar, müstakil bir çalışmanın konusu olmadı. Neredeyse tamamına yakını Balkan göçmenlerinin oluşturduğu bu göçmenleri incelemek, sadece bölgenin sosyal ve kültürel açıdan yaşadığı değişimi değil aynı zamanda göç eden bu kişilerin yaş, cinsiyet, meslek ve doğum yerleri gibi kişisel özelliklerinin ortaya koyulması açısından da son derece önemlidir. Ayrıca Trakya Bölgesi bağlamında yapılan bu çalışma ile tespit edilen göçmenlerin kişisel verileri, göç çalışmalarında bugüne kadar en çok ihmal edilen hususlar arasındadır.

Çalışmada idari sınırlarının tamamı bir bütün olarak Trakya Bölgesi'nde yer alan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illeri incelendi. Çanakkale ve İstanbul'un Trakya sınırlarında kalan kısımları ise bu illere ait *Mubacir Esas Kayıt Defterlerinin* tamamının incelenmesini gerektirdiğinden çalışmanın dışında bırakıldı. 14 Mayıs 1958'de yürürlüğe giren, 7116 sayılı kanunla İmar ve İskân Vekâletinin kurulmasıyla Nafia ve Dâhiliye Vekâleti ile İcra Vekilleri Heyetinin imar ve iskân ile ilgili görev ve yetkileri yeni kurulan bu vekâlete devredildi. İmar ve iskân faaliyetlerinin yürütülmesinde yeni bir dönemin başlangıcı olan bu gelişme, 1923 yılı ile başlayan çalışmanın 1960 yılı ile sonlandırılmasının en önemli sebeplerinden biridir. 1960 yılından sonra Trakya Bölgesi'ne iskân edilen göçmenlerin sayısında yaşanan azalma ve 1960 darbesi, çalışmanın sınırlarının çizilmesinde etkili olan diğer sebeplerdir.

Çalışma kapsamında Trakya Bölgesi'ne iskân edilen göçmenler yıllara, geldikleri ülkeler ve yerleştirdikleri şehirlere göre kategorize edilerek incelendi. Bölümlendirme yapılırken ise Türkiye'de uygulanan iskân politikaları ve Trakya Bölgesi'ne iskân edilen göçmenlerin yoğunluğu dikkate alındı. 1934 yılında çıkarılan 2510 sayılı İskân Kanunu'na kadar olan ve çoğunluğu mübadele göçmenlerinden oluşan 1923-1934 yıl-

ları arasındaki dönem birinci bölüm olarak planlandı. İkinci bölüm, 1935-1938 yılları arasında kapsamakla birlikte Trakya Bölgesi'ne iskân edilen göçmenlerin de en yoğun olduğu ikinci dönemdir. Ayrıca bu süreçte Trakya Umumi Müfettişliği de aktif rol oynadı. Bu bölüm 2510 sayılı İskân Kanunu'nun erken dönemde nasıl uygulandığını bölge özelinde tespit edebilmemize de imkân vermektedir. Serbest ve iskânlı göçmenlere ilaveten yoğun bir mülteci akınının da olduğu II. Dünya Savaşı ve sonrasında içeren üçüncü bölüm, 1939-1949 yıllarını kapsamaktadır. Dördüncü bölümde ise 1950-1960 yılları arasında Trakya'ya iskân edilen Bulgaristan ve Yugoslavya göçmenleri incelendi.

Bu çalışmada bir devlet politikası olarak göç ve göçmen meselesi incelenmekle birlikte, 1923-1960 yılları arasında Trakya Bölgesi'ne iskân edilen göçmenlerin kimlikleri üzerinden nereden geldikleri, nerelere yerleştikleri, yaşları, cinsiyetleri, aldıkları devlet yardımları, yanlarında getirebildikleri hayvan ve zirai aletler ile meslekleri incelenerek, göçmenlerin tespit edilen bu özellikleri üzerinden Trakya Bölgesi'ne sosyo-kültürel ve sosyoekonomik açıdan katkıları da ortaya koyulmaya çalışıldı.

Çalışma konusunun belirlenmesinde mübadil bir dede ve annene ile yine Selanik doğumlu bir dede ve Tikveş doğumlu bir babaannenin torunu olarak göç acısının her daim hissedildiği bir aile ortamının elbette etkisi oldu. Bu bağlamda çalışmanın belirlenmesinde ve hazırlanma sürecinde görüşleri ve tecrübesi ile her zaman katkıda bulunan kıymetli hocam Prof. Dr. Recep Karacakaya'ya teşekkürü bir borç bilirim. Arşivinde bulunan çok kıymetli belgeleri kullanmama izin vermekle birlikte çalışmanın konusu ile ilgili sahaflarda bulduğu başka kaynakları da gönderme yüce gönüllüğünde bulunan değerli hocam Prof. Dr. Ali Birinci'ye minnettarlığımı ifade etmek isterim. Yine yaptığı öneriler ve yönlendirmeler ile çalışmanın şekillenmesine katkıda bulunan kıymetli hocam Prof. Dr. Süleyman Beyoğlu'na vermiş olduğu destekten ötürü teşekkür ederim.

Çalışmayı doktora bursları kapsamında destekleyen Türk Tarih Kurumuna teşekkürü bir borç bilirim. Bunun yanında çalışmanın önemli bir kısmının şekillendiği Ankara'da bulunan Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi personeline, Kızılay Arşivi çalışanlarına, ulusal ve yerel gazetelerin önemli bir kısmını taradığım Beyazıt Devlet Kütüphanesi personeline ve İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi çalışanı Fahrettin Çelik'e, Cumhurbaşkanlığı Arşivi sorumlusu Ahmet Ertem'e, Türk Tarih Kurumunun kıymetli çalışanları Dr. Semiha Nurdan, Serap Şimşek ve Dr. Yunus Pustu'ya, Edirne İl Özel İdaresi çalışanı değerli arkadaşım Mustafa Kürke, Ankara'da yaptığım çalışmalarda her türlü desteklerini esirgemeyen arkadaşlarım Eda Özenç ve Serhat Özenç ile kuzenim Dr. Yağmurcan Dadakçı'ya ayrıca teşekkür ediyorum.

Göçmen aileler ile yapılan görüşmelerin gerçekleştirilmesinde katkıları olan değerli hocam Necmettin Kıyıcı'ya, sevgili arkadaşım Emine Livada'ya, bölgedeki Arnavut ve Boşnak göçmenlere ulaşmamı sağlayan Bayram Gaşi'ye ve Bilgen İnginar'a kıymetli katkılarından ötürü teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak manevi desteği ile her zaman yanımda olan annem Ümran İnginar'a; bu zor süreçte her türlü fedakârlığı gösteren, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili eşim Prof. Dr. İlyas Kemalolu'na; hayatıma neşe ve değer kattığı için biricik oğlum Berkehan'a minnettar olduğumu belirtmek isterim.

Ayşegül İnginar Kemalolu
İstanbul, 2022

KISALTMALAR

<i>age.</i>	: Adı geçen eser
agm.	: Adı geçen makale
<i>agt.</i>	: Adı geçen tez
BCA	: Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi
Bk./bk.	: Bakınız
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
C	: Cilt
ev.	: Çeviren
der.	: Derleyen
ECA	: Uluslararası Ekonomik İşbirliği Teşkilatı
ed.	: Editör
haz.	: Hazırlayan
KA	: Kızılay Arşivi
NER	: Near East Relief
No.	: Numara
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
İTŞFTAŞ	: İstanbul ve Trakya Şeker Fabrikaları Türk Anonim Şirketi
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Y.	: Yıl

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: 1921-1929 Yılları Arasında Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli'ne İskân Edilen Göçmenler.....	11
Tablo 2: Trakya'dan Göç Eden Rumlar ve Bulgarların Sayıları	17
Tablo 3: Trakya'dan Sevk Edilen Rumlarla Ermenilerin Sevk Olundukları Yerler.....	20
Tablo 4: 1925-1928 Yılları Arasında Mübadil, Muhacir ve Mülteciler için Yapılan Harcamalar	28
Tablo 5: Edirne Merkez ve İlçelerine 1924-1934 Yılları Arasında İskân Edilen Bulgaristan ve Yunanistan Göçmenleri	31
Tablo 6: 1927 Nüfus Sayımına Göre Edirne Nüfusu	34
Tablo 7: Edirne İli Merkez İlçesi Mübadillere Ait 285 Nolu Tevzi Defterine Göre Mübadil ve Muhacirlerin Geldikleri Yerler.....	36
Tablo 8: Edirne İli Merkez İlçesi 285 Nolu Tevzi Defterine Göre Mübadillerin ve Gayri Mübadillerin İskân Edildikleri Yerler	37
Tablo 9: 1927 Nüfus Sayımına Göre Tekirdağ Nüfusu	43
Tablo 10: 1927 Nüfus Sayımına Göre Kırklareli Nüfusu	46
Tablo 11: Balkan Savaşlarından Önce Bulgarlarla Muhtelit (Karma) ve Tamamı Bulgarlardan Oluşan Edirne'ye Bağlı Köylerin Listesi.....	53
Tablo 12: Balkan Savaşlarından Önce Bulgarlarla Muhtelit ve Tamamı Bulgarlardan Oluşan Kırklareli'ne Bağlı Köylerin Listesi	54
Tablo 13: Balkan Savaşlarından Önce Bulgarlarla Muhtelit ve Tamamı Bulgarlardan Oluşan Tekirdağ'a Bağlı Köylerin Listesi	55
Tablo 14: 1927-1930 Yılları Arasında Edirne'ye İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	60
Tablo 15: 1927-1930 Yılları Arasında Edirne'ye İskân Edilen Bulgaristan Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri.....	61
Tablo 16: 1927-1930 Yılları Arasında Edirne'ye İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	61
Tablo 17: 1934 Yılında Edirne İli Merkez İlçesi, Havsa, Keşan, Lalapaşa ve Uzunköprü'ye Yerleştirilen Bulgaristan Göçmenleri	62

Tablo 18: 1928-1934 Yılları Arasında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	63
Tablo 19: 1928-1934 Yılları Arasında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri.....	64
Tablo 20: 1928-1934 Yılları Arasında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	64
Tablo 21: 1928-1934 Yılları Arasında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	64
Tablo 22: 1928-1934 Yılları Arasında Çerkezköy, Ulaşköy, Muratlı, Uzunhacı'ya İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerine Yapılan Yardımlar	65
Tablo 23: 1926-1933 Yılları Arasında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	67
Tablo 24: 1926-1933 Yılları Arasında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	68
Tablo 25: 1926-1933 Yılları Arasında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	68
Tablo 26: 1926-1933 Yılları Arasında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri.....	69
Tablo 27: 1934 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri	70
Tablo 28: 1934 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	70
Tablo 29: 1934 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	72
Tablo 30: 1934 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	72
Tablo 31: 1928-1934 Yılları Arasında Tekirdağ'a İskân Edilen Romanya Göçmenlerine Yapılan Yardımlar	77
Tablo 32: 1928-1934 Yılları Arasında Tekirdağ'a İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	78
Tablo 33: 1928-1934 Yılları Arasında Tekirdağ'a İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	78
Tablo 34: 1928-1934 Yılları Arasında Tekirdağ'a İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	78
Tablo 35: 1934 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	79

Tablo 36: 1921 Yugoslavya Nüfus Sayımına Göre Ülkedeki Etnik ve Dinî Dağılım.....	83
Tablo 37: 1931 Yugoslavya Nüfus Sayımına Göre Ülkedeki Etnik Dağılım	83
Tablo 38: 1927-1930 Yılları Arasında Edirne'ye İskân Edilen Yugoslavya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	86
Tablo 39: 1929 Yılında Çorlu ve Muratlı'ya İskân Edilen Yugoslavya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	87
Tablo 40: 1927-1932 Yılları Arasında Kırklareli'ne İskân Edilen Yugoslavya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	88
Tablo 41: 1927-1932 Yılları Arasında Kırklareli'ne İskân Edilen Yugoslavya Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	89
Tablo 42: 1927-1932 Yılları Arasında Kırklareli'ne İskân Edilen Yugoslavya Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	89
Tablo 43: 1934 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Yugoslavya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	90
Tablo 44: 1934 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Yugoslavya Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	90
Tablo 45: 1934 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Yugoslavya Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	90
Tablo 46: 1923-1934 Yılları Arasında Trakya'ya İskân Edilen Göçmenlerin Yaş Aralıkları.....	93
Tablo 47: 1914-1928 Yılları Arasında Edirne ve Türkiye'de Hayat Pahallığı Endeksi	96
Tablo 48: 1927 ve 1935 Nüfus Sayımlarına Göre Trakya'da Musevi Nüfus.....	109
Tablo 49: Edirne'de Yapılması Planlanan Göçmen Evleri İçin Gerekli Malzeme Listesi (1935)	115
Tablo 50: Kırklareli'nde Yapılması Planlanan Göçmen Evleri İçin Gerekli Malzeme Listesi (1935)	115
Tablo 51: Tekirdağ'da Yapılması Planlanan Göçmen Evleri İçin Gerekli Malzeme Listesi (1935)	116
Tablo 52: 1935-1938 Yılları Arasında Türkiye'ye Gelen ve Trakya'ya İskân Edilen Göçmenler	119
Tablo 53: 1935-1938 Yılları Arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye Gelen Göçmenler	122
Tablo 54: 1935 Yılında Edirne Merkez ve Merkeze Bağlı Köylere İskân Edilen Bulgaristan Göçmenleri	124

Tablo 55: 1935 Yılında Enez, Havsa, İpsala, Keşan ve Lalapaşa İlçelerine İskân Edilen Bulgaristan Göçmenleri	126
Tablo 56: 1935 Yılında Uzunköprü İlçesine İskân Edilen Bulgaristan Göçmenleri	127
Tablo 57: 1935 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	128
Tablo 58: 1935 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	129
Tablo 59: 1935 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	129
Tablo 60: 1935 Yılında Çerkezköy'e İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerine Yapılan Yardımlar.....	130
Tablo 61: 1935 Yılında Muratlı'ya İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerine Yapılan Yardımlar.....	131
Tablo 62: 1935 Yılında Uzunhacı'ya İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerine Yapılan Yardımlar.....	132
Tablo 63: 1935 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri	135
Tablo 64: 1935 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	136
Tablo 65: 1935 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	138
Tablo 66: 1935 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	139
Tablo 67: 1936 Yılında Edirne ve İlçelerine Yerleştirilen Bulgaristan Göçmenleri ve Verilen Gayrimenkullerin Temlik ve Tescil Tarihleri	141
Tablo 68: 1936 Yılında Edirne'ye İskân Edilen Göçmenlere Verilen Tahıl, Öküz, Pulluk ve Gayrimenkuller	146
Tablo 69: 1936 Yılında Edirne'ye İskân Edilen Göçmenlere Verilen Hayvan, Zirai Alet ve Makineler	148
Tablo 70: 1936 Yılında Edirne'de Yapılması Planlanan Göçmen Evleri	149
Tablo 71: 1936 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	151
Tablo 72: 1936 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerine Yapılan Yardımlar.....	152

Tablo 73: Tekirdağ'da Göçmen Evleri İçin Planlanan Maliyet Listesi	153
Tablo 74: 1936 Yılında Tekirdağ'da Yapılan Göçmen Evleri.....	154
Tablo 75: 1936 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	157
Tablo 76: 1936 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	157
Tablo 77: 1936 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri	158
Tablo 78: 1936 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	159
Tablo 79: 1937 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	161
Tablo 80: 1937 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerine Yapılan Yardımlar	162
Tablo 81: 1937 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri	163
Tablo 82: 1937 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	163
Tablo 83: 1937 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	163
Tablo 84: 1937 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	164
Tablo 85: 1938 Yılında Edirne ve İlçelerine Yerleştirilen Bulgaristan Göçmenleri ..	165
Tablo 86: 1938 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	167
Tablo 87: 1938 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerine Yapılan Yardımlar.....	168
Tablo 88: 1938 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	176
Tablo 89: 1938 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	177
Tablo 90: 1938 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	177
Tablo 91: 1937 Yılında Türkiye'ye Gelen Romanya Göçmenlerinin Kırsal Alanda Bıraktıkları Mallarına Karşılık Tahakkuk Eden Ley Miktarı.....	182

Tablo 92: Romanya Göçmenlerinin Kırsal Alanda Bıraktıkları Gayrimenkullerine Karşılık Türkiye Adına Kayıtlanan Ley Miktarı.....	183
Tablo 93: 1935-1938 Yılları Arasında Romanya'dan Türkiye'ye Gelen Göçmenler .	183
Tablo 94: 1935 Yılında Edirne ve İlçelerine Yerleştirilen Romanya Göçmenleri .	184
Tablo 95: 1938 Yılında Edirne ve İlçelerine Yerleştirilen Romanya Göçmenleri .	188
Tablo 96: 1935 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	191
Tablo 97: 1935 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	191
Tablo 98: 1935 Yılında Çerkezköy, Şahpaz ve Vakıflar'a İskân Edilen Romanya Göçmenlerine Yapılan Yardımlar	192
Tablo 99: 1938 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	192
Tablo 100: 1938 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Romanya Göçmenlerine Yapılan Yardımlar.....	193
Tablo 101: 1935 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	195
Tablo 102: 1935 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	196
Tablo 103: 1935 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Romanya Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri	196
Tablo 104: 1935 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	197
Tablo 105: 1935 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Çingenerin Yaş Aralıkları	200
Tablo 106: 1936 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	202
Tablo 107: 1936 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	202
Tablo 108: 1937 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	204
Tablo 109: 1937 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	204
Tablo 110: 1937 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Romanya Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri	205

Tablo 111: 1937 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	205
Tablo 112: 1938 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	207
Tablo 113: 1938 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Romanya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	208
Tablo 114: 1935-1938 Yılları Arasında Yugoslavya'dan Türkiye'ye Gelen Göçmenler	211
Tablo 115: 1935 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Yugoslavya Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	212
Tablo 116: 1935 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Yugoslavya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	213
Tablo 117: 1937 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Yugoslavya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	214
Tablo 118: 1938 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Yugoslavya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	214
Tablo 119: Göçmenler için Planlanan Harcama Kalemleri.....	216
Tablo 120: 1935 Yılı İtibari ile Göçmen Evlerinin Yapı Durumları.....	217
Tablo 121: 1936 Yılında Kırklareli'nde Yapılması Planlanan Göçmen Evleri	220
Tablo 122: Muhacir Esas Kayıt Defterlerine Göre 1935-1938 Yılları Arasında Kırklareli'nde Göçmenlere Yapılan Ev ve İnşaat Yardımları	223
Tablo 123: Kızılay'ın 1935 Yılında Edirne, Tekirdağ ve Çanakkale'de Dağıttığı Giyim Eşyaları	225
Tablo 124: 1900 Yılında Doğu Trakya'ya Yerleşen Pomaklar	236
Tablo 125: Edirne, Kırklareli, Tekirdağ İllerinde Pomakların Meskûn Oldukları Köyler	237
Tablo 126: 1935-1938 Yılları Arasında Trakya'ya İskân Edilen Göçmenlerin Yaş Aralıkları.....	251
Tablo 127: 1933-1938 Yılları Arasında Trakya'da Ekilen Tarım Arazileri	252
Tablo 128: 1938 Yılında Tekirdağ-Kırklareli'nde Çeşitli Meslek Kollarında Çalışan Toplam Kişi Sayısı ve Bunların İçerisinde 1935-1938 Yılları Arasında İskân Edilen Göçmenler.....	255
Tablo 129: 1935-1938 Yılları Arasında Tekirdağ ve Kırklareli'ne İskân Edilen Göçmen Aile Reislerinin Meslekleri.....	257

Tablo 130: 1939-1949 Yılları Arasında Türkiye'ye Gelen Göçmen ve Sığınmacılar	279
Tablo 131: 1940 Yılında Edirne'ye Yerleştirilen Bulgaristan Göçmenleri	281
Tablo 132: 1941 Yılında Edirne'ye Yerleştirilen Yunanistan Göçmenleri.....	283
Tablo 133: 1939 Yılında Tekirdağ'a Yerleşen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	284
Tablo 134: 1940 Yılında Tekirdağ'a Yerleşen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	285
Tablo 135: 1941 Yılında Tekirdağ'a Yerleşen Yunanistan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	285
Tablo 136: 1942 Yılında Tekirdağ'a Yerleşen Bulgaristan ve Yunanistan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	286
Tablo 137: 1944 Yılında Tekirdağ'a Yerleşen Bulgaristan ve Yunanistan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	287
Tablo 138: 1945 Yılında Tekirdağ'a Yerleşen Bulgaristan ve Romanya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	288
Tablo 139: 1939 Yılında Kırklareli'ne Yerleşen Bulgaristan Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri	289
Tablo 140: 1939 Yılında Kırklareli'ne Yerleşen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	289
Tablo 141: 1939 Yılında Kırklareli'ne Yerleşen Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	289
Tablo 142: 1939 Yılında Kırklareli'ne Yerleşen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	290
Tablo 143: 1940 Yılında Kırklareli'ne Yerleşen Bulgaristan Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri	291
Tablo 144: 1940 Yılında Kırklareli'ne Yerleşen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	291
Tablo 145: 1940 Yılında Kırklareli'ne Yerleşen Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	292
Tablo 146: 1940 Yılında Kırklareli'ne Yerleşen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	292
Tablo 147: 1940 Yılında Kırklareli'ne Yerleşen Yugoslavya ve Romanya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	294
Tablo 148: 1941-1945 Yılları Arasında Yunanistan Göçmenlerinin Kırklareli'nde Yerleştikleri Yerler	295
Tablo 149: 1941-1945 Yılları Arasında Kırklareli'ne Yerleşen Yunanistan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	295

Tablo 150: 1941-1945 Yılları Arasında Kırklareli'ne Yerleşen Yugoslavya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	296
Tablo 151: 1941-1945 Yılları Arasında Kırklareli'ne Yerleşen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	296
Tablo 152: 1941-1945 Yılları Arasında Bulgaristan Göçmenlerinin Kırklareli'nde Yerleştikleri Yerler	297
Tablo 153: 1941-1945 Yılları Arasında Kırklareli'ne Yerleşen Bulgaristan Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri.....	297
Tablo 154: 1941-1945 Yılları Arasında Kırklareli'ne Yerleşen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	297
Tablo 155: 1947 Yılında Edirne ve İlçelerine Yerleştirilen Yunanistan Göçmenleri	299
Tablo 156: Edirne'de 1948-1949 Yıllarında Borçlandırma Usûlü Göçmenlere Dağıtılan Topraklar	300
Tablo 157: 1946 Yılında Tekirdağ'a Yerleşen Bulgaristan ve Yunanistan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	302
Tablo 158: 1948 Yılında Tekirdağ'a Yerleşen Bulgaristan, Yunanistan, Kırım ve Azerbaycan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları	304
Tablo 159: 1949 Yılında Tekirdağ'a Yerleşen Bulgaristan, Yunanistan ve Kırım Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	306
Tablo 160: 1946-1949 Yılları Arasında Yunanistan Göçmenlerinin Kırklareli'nde Yerleştikleri Yerler	307
Tablo 161: 1946-1949 Yılları Arasında Kırklareli'ne Yerleşen Yunanistan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	307
Tablo 162: 1946-1949 Yılları Arasında Kırklareli'ne Yerleşen Bulgaristan Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri.....	308
Tablo 163: 1946-1949 Yılları Arasında Kırklareli'ne Yerleşen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	308
Tablo 164: 1946-1949 Yılları Arasında Bulgaristan Göçmenlerinin Kırklareli'nde Yerleştikleri Yerler	309
Tablo 165: 1946-1949 Yılları Arasında Kırklareli'ne Yerleşen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	309
Tablo 166: 1935-1940-1945 Nüfus Sayımlarına Göre Edirne, Kırklareli, Tekirdağ Nüfusu	315
Tablo 167: 1939-1949 Yılları Arasında Trakya'ya İskân Edilen Göçmenlerin Yaş Aralıkları	318

Tablo 168: 1950-1951 Yıllarında Edirne'nin Merkezine Yerleştirilen Bulgaristan Göçmenleri	342
Tablo 169: 1950-1951 Yıllarında Enez'e Yerleştirilen Bulgaristan Göçmenleri ...	343
Tablo 170: 1950-1951 Yıllarında Havsa'ya Yerleştirilen Bulgaristan Göçmenleri...	344
Tablo 171: 1950-1951 Yıllarında İpsala'ya Yerleştirilen Bulgaristan Göçmenleri...	345
Tablo 172: 1950-1951 Yıllarında Keşan'a Yerleştirilen Bulgaristan Göçmenleri..	346
Tablo 173: 1950-1951 Yıllarında Lalapaşa ve Meriç İlçelerine Yerleştirilen Bulgaristan Göçmenleri	347
Tablo 174: 1950-1951 Yıllarında Uzunköprü'ye Yerleştirilen Bulgaristan Göçmenleri	348
Tablo 175: Edirne'de Borçlandırma Usulü Göçmenlere Dağıtılan ve 1950-1951 Yılları Arasında Temlik Edilen Topraklar	353
Tablo 176: Edirne'de Borçlandırma Usulü Göçmenlere Dağıtılan ve 1952-1960 Yılları Arasında Temlik Edilen Topraklar	355
Tablo 177: Edirne'de 1950-1960 Yılları Arasında Göçmenlere Tahsis Edilen Meralar	356
Tablo 178: Edirne'nin Lalapaşa İlçesinde Borçlandırma Usulü Göçmenlere Dağıtılan Topraklar	357
Tablo 179: Edirne'nin Lalapaşa İlçesinde 1950-1960 Yılları Arasında Göçmenlere Tahsis Edilen Meralar	359
Tablo 180: Edirne'nin Havsa İlçesinde Borçlandırma Usulü Göçmenlere Dağıtılan Topraklar	360
Tablo 181: Edirne'nin Havsa İlçesinde 1950-1960 Yılları Arasında Göçmenlere Tahsis Edilen Meralar	361
Tablo 182: Edirne'nin Uzunköprü İlçesinde Borçlandırma Usulü Göçmenlere Dağıtılan Topraklar	361
Tablo 183: Edirne'nin Uzunköprü İlçesinde 1950-1960 Yılları Arasında Göçmenlere Tahsis Edilen Meralar	363
Tablo 184: Edirne'nin Keşan İlçesinde Borçlandırma Usulü Göçmenlere Dağıtılan Topraklar	366
Tablo 185: Edirne'nin İpsala İlçesinde Borçlandırma Usulü Göçmenlere Dağıtılan Topraklar	367
Tablo 186: Edirne'nin İpsala İlçesinde 1950-1960 Yılları Arasında Göçmenlere Tahsis Edilen Meralar	368

Tablo 187: 1950 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	370
Tablo 188: 1950 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri.....	370
Tablo 189: 1950 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler.....	371
Tablo 190: 1950 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	372
Tablo 191: 1951 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri.....	373
Tablo 192: 1951 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	373
Tablo 193: 1951 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler.....	374
Tablo 194: 1951 Yılında Tekirdağ'a İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	375
Tablo 195: 1950 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri.....	380
Tablo 196: 1950 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	381
Tablo 197: 1950 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler.....	381
Tablo 198: 1950 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	383
Tablo 199: 1951 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri.....	384
Tablo 200: 1951 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	384
Tablo 201: 1951 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler.....	385
Tablo 202: 1951 Yılında Kırklareli'ne İskân Edilen Bulgaristan Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	386
Tablo 203: 1950-1960 Yılları Arasında Yugoslavya'dan Türkiye'ye Gelen Göçmenler.....	394
Tablo 204: Türkiye'ye Göç Etmek için Yugoslavya Vatandaşlığından Çıkarılan Kişilerin Sayısı.....	395

Tablo 205: 1950-1960 Yılları Arasında Tekirdağ'a Yerleşen Yugoslavya Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri	398
Tablo 206: 1950-1960 Yılları Tekirdağ'a Yerleşen Yugoslavya Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	398
Tablo 207: 1950-1960 Yılları Arasında Tekirdağ'a Yerleşen Yugoslavya Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	398
Tablo 208: 1950-1960 Yılları Arasında Tekirdağ'a Yerleşen Yugoslavya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	399
Tablo 209: 1950-1960 Yılları Arasında Kırklareli'ne Yerleşen Yugoslavya Göçmeni Aile Reislerinin Meslekleri.....	400
Tablo 210: 1950-1960 Yılları Arasında Kırklareli'ne Yerleşen Yugoslavya Göçmenlerinin Geldikleri Yerler.....	400
Tablo 211: 1950-1960 Yılları Arasında Kırklareli'ne Yerleşen Yugoslavya Göçmenlerinin Yerleştikleri Yerler	401
Tablo 212: 1950-1960 Yılları Arasında Kırklareli'ne Yerleşen Yugoslavya Göçmenlerinin Yaş Aralıkları.....	402
Tablo 213: 1950-1960 Yılları Arasında Trakya'ya İskân Edilen Göçmenlerin Yaş Aralıkları.....	404
Tablo 214: 1940-1945-1950-1955-1960 Nüfus Sayımlarına Göre Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ Nüfusu	406
Tablo 215: 1927-1935-1940-1950-1960 Nüfus Sayımlarına Göre Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ'ın Nüfus Yoğunluğu	407

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: 1923-1934 Yılları Arasında Trakya'ya İskân Edilen Göçmenlerin Yaş Aralıklarını Gösteren Grafik.....	94
Şekil 2: 1914-1928 Yılları Arasında Türkiye ve Edirne'de Hayat Pahalılığı Endeksini Gösteren Grafik.....	96
Şekil 3: Trakya Bölgesi'nde Göçmenler İçin Yapılan Evlerin Planı.....	116
Şekil 4: 1935-1938 Yılları Arasında Türkiye'ye Gelen Bulgaristan-Romanya-Yugoslavya Göçmenleri ve Trakya'ya İskân Edilenleri Gösteren Grafik	119
Şekil 5: 1935-1938 Yılları Arasında Trakya'ya İskân Edilen Göçmenlerin Yaş Aralıklarını Gösteren Grafik.....	252
Şekil 6: 1938 Yılında Tekirdağ-Kırklareli'nde Çeşitli Meslek Kollarında Çalışan Kişi Sayısı ve Bunların İçerisinde 1935-1938 Yılları Arasında İskân Edilen Göçmenleri Gösteren Grafik.....	256
Şekil 7: 1935-1940-1945 Nüfus Sayımlarına Göre Edirne Nüfusundaki Değişimi Gösteren Grafik	316
Şekil 8: 1935-1940-1945 Nüfus Sayımlarına Göre Kırklareli Nüfusundaki Değişimi Gösteren Grafik	316
Şekil 9: 1935-1940-1945 Nüfus Sayımlarına Göre Tekirdağ Nüfusundaki Değişimi Gösteren Grafik	317
Şekil 10: 1939-1949 Yılları Arasında Trakya'ya İskân Edilen Göçmenlerin Yaş Aralıklarını Gösteren Grafik.....	319
Şekil 11: 1950-1960 Yılları Arasında Trakya'ya İskân Edilen Göçmenlerin Yaş Aralıklarını Gösteren Grafik.....	405
Şekil 12: 1940-1945-1950-1955-1960 Nüfus Sayımlarına Göre Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ Nüfuslarındaki Değişimi Gösteren Grafik.....	406

KAYNAKLAR VE YÖNTEM

KAYNAKLAR

A. Arşiv Belgeleri

1. T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi a. Muhacir Esas Kayıt Defterleri ve Göçmenlerle İlgili Diğer Defterler

Muhacir esas kayıt defterleri ve göçmenlerle ilgili kayıtların tutulduğu diğer defterler, kesin verileri içermesi açısından son derece önemlidir. Çalışmada kullanılan defterlerin tamamı 25 adet olup, toplam 8.395 sayfadır. Ancak 333 ve 334 nolu Edirne defterlerinde boş sayfalar da bulunmaktadır. Kırklareli defterlerinin tamamında göçmenlerin hem kişisel bilgileri hem de ailelere tevzi edilen gayrimenkuller ile yapılan yardımlar kayıt altına alınırken, bazı göçmenlerin özel durumları ile iskân yerlerini izinsiz terkeden kişilerin de belirtildiğini görüyoruz. Tekirdağ defterlerinden 81 nolu defterde sadece göçmenlerin nereden geldikleri, yaşları, nereye iskân edildikleri, meslekleri gibi kişisel bilgiler mevcuttur. Bunun dışında kalan Tekirdağ defterlerinde ise hem kişisel veriler hem yapılan yardımlar kayıt altındadır. Edirne defterlerinin içeriği ile Kırklareli ve Tekirdağ defterlerinin sayfa sayıları, hangi il ve ilçeyi kapsadığı aşağıdaki gibidir:

285 nolu defter, Edirne ili Merkez ilçesi 1924-1930 yıllarını kapsayan mübadillere ait tevzi defteridir ve 296 sayfadır. Defterde mübadillerin kayıt altına alınan kişisel bilgileri oldukça sınırlı olmakla birlikte nereden geldikleri, nereye iskân edildikleri, aile reislerinin ismi ve tevzi edilen gayrimenkuller belirtilirken, mübadillerin yaşları, meslekleri, ailede kaç kişi olduğu ve bu kişilerin isimleri belirtilmemiştir.

333 nolu defter, 1951-1972 yılları arasında Edirne ili Merkez, Lalapaşa, Havsa, Uzunköprü, Meriç, Keşan, İpsala, Enez ilçelerinde göçmenlere dağıtılan toprakları ve meraları gösteren defterdir ve 277 sayfadır. Defter tevzi defteri olduğundan göçmenlerin kişisel verilerine yer verilmemiş, sadece dağıtılan ya da borçlandırma usulü ile verilen toprak ve meraların miktarı ve yerleri belirtilmiştir.

334 nolu defter, Edirne ili Merkez, Keşan, Enez ilçeleri göçmen durumlarını gösteren 1936 yılına ait defterdir ve 85 sayfadır. Defterde hangi köye kaç göçme-

nin yerleştirildiği belirtilmiş olmakla birlikte yerleştirilen gmenlerin meslekleri ve geldikleri ülkelerin dışında kalan kişisel verileri kayıt edilmemiştir. Bununla birlikte gmenlere tevzi edilen gayrimenkuller ve yapılan yardımlar defterde ayrıntılı olarak yer almaktadır.

183 nolu defter, Kırklareli ili, Babaeski ilçesine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 267 sayfadır.

187 nolu defter, Kırklareli ili, Lüleburgaz ilçesine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 576 sayfadır.

188 nolu defter, Kırklareli ili, Lüleburgaz ilçesine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 597 sayfadır.

189 nolu defter, Kırklareli ili, Lüleburgaz ilçesine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 593 sayfadır.

190 nolu defter, Kırklareli ili, Lüleburgaz ilçesine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 597 sayfadır.

191 nolu defter, Kırklareli ili, Vize ilçesine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 315 sayfadır.

193 nolu defter, Kırklareli ili, Merkez ilçesine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 598 sayfadır.

194 nolu defter, Kırklareli ili, Pınarhisar ilçesine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 133 sayfadır.

195 nolu defter, Kırklareli ili, Merkez ve Lüleburgaz ilçelerine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 395 sayfadır.

196 nolu defter, Kırklareli ili, Demirköy ilçesine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 469 sayfadır.

197 nolu defter, Kırklareli ili, Babaeski ilçesine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 604 sayfadır.

198 nolu defter, Kırklareli ili, Merkez ve Lüleburgaz ilçelerine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 571 sayfadır.

199 nolu defter, Kırklareli ili, Babaeski ilçesine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 583 sayfadır.

200 nolu defter, Kırklareli ili, Vize ilçesine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 595 sayfadır.

78 nolu defter, Tekirdağ ili, Merkez, Çorlu, Saray ve Çerkezköy ilçelerine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 90 sayfadır.

79 nolu defter, Tekirdağ ili, Çerkezköy ve Saray ilçelerine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 179 sayfadır.

80 nolu defter, Tekirdağ ili, Çerkezköy, Çorlu, Marmara Ereğlisi ve Muratlı ilçelerine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 392 sayfadır.

81 nolu defter, Tekirdağ ili, Merkez, Çerkezköy, Çorlu ve Saray ilçelerine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 368 sayfadır. Defterde sadece göçmenlerin kişisel verileri kayıt edilmiş, tevzi edilen gayrimenkuller ya da yapılan yardımlar belirtilmemiştir.

82 nolu defter, Tekirdağ ili, Çorlu ve Muratlı ilçelerine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 190 sayfadır.

83 nolu defter, Tekirdağ ili, Hayrabolu ve Muratlı ilçelerine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 287 sayfadır.

84 nolu defter, Tekirdağ ili, Muratlı ilçesine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 42 sayfadır.

85 nolu defter, Tekirdağ ili, Merkez, Hayrabolu, Malkara, Muratlı ve Şarköy ilçelerine ait muhacir esas kayıt defteridir ve 68 sayfadır.

b. Cumhuriyet Arşivi Belgeleri

Cumhuriyet Arşivinde yer alan, 1923-1960 yılları arasında Türkiye'ye göç eden göçmenlerin göç sebepleri, göç etmeden önce buldukları ülkelerde yaşadıkları sorunlar, göç süreçleri, bu süreçte ve sonrasında yaşadıkları sorunlar, Türkiye'de vatandaşlığa alınmaları ve vatandaşlığa alınanların kimlik bilgileri, nerede iskân edildikleri, doğum yerleri, doğum tarihleri, meslekleri, Trakya Umumi Müfettişliği'nin göçmenlerle ilgili yaptığı hazırlıklar ve uygulamalar ile ilgili belgeler çalışmada faydalanılan kaynaklar arasındadır. Bu bağlamda Cumhuriyet Arşivi Toprak İskân Genel Müdürlüğü Muhacirin ve İskân Fonu, Başbakanlık Fonu altında Muamelat Genel Müdürlüğü'nün 1920-1928 yıllarını ve 1928 sonrası dönemin belgelerini içeren Kararlar Daire Başkanlığı Fonları, Başbakanlık Özel Kalem Müdürlüğü Fonu ve Siyasi Partiler Fonu'nda bulunan oldukça önemli belgelerden istifade edildi.

2. Cumhurbaşkanlığı Arşivi

Cumhuriyet döneminde yapılan göç ve iskânlar ile ilgili Cumhurbaşkanlığı Arşivinde yer alan belgeler arasında özellikle *Trakya Umumi Müfettişliği'nin Bölgede Yapılacak Göçmen Evlerinin Çizelgesi* ile *İskân Çalışma Raporu* doğrudan Trakya Bölgesi'ne iskân edilen göçmenlerle ilgili oldukça önemli veriler içermektedir.

3. Kızılay Arşivi

Çalışma sırasında başvurulmuş bir diğer önemli arşiv, Kızılay Arşividir. Bu arşivde özellikle 1935 ve sonrasında gelen göçmenler için yapılan göçmen hastahaneleri ve bu hastahanelerde bakılan göçmenlerin sağlık durumları ile ilgili ayrıntılı belgeler mevcuttur. Yine göçmen ve muhacirlere yapılan işe, sağlık, giyim, ulaşım gibi yardımlar ve göçmen evlerinin inşa süreciyle ilgili belgeler çalışma açısından büyük önem arz etmektedir. Bunların yanında Kızılay'ın *Yıllık İcraat Raporları* da taranarak bu raporlardan göçmenlerle ilgili önemli veriler elde edildi.

4. Edirne İl Özel İdaresi Arşivi

Çalışma sırasında kullanılan bir başka arşiv, Edirne İl Özel İdaresi Arşividir. Bu arşivden özellikle daha önce Köy Hizmetleri Arşivinde bulunan, günümüzde ise T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığına gönderilen muhacir esas kayıt defterleri taranarak hazırlanan Edirne iline ait ilçe ve köylere yerleştirilen göçmenleri gösteren tablolar temin edildi. Kırklareli ve Tekirdağ İl Özel İdaresi arşivlerinden ise herhangi bir belgeye ulaşılamadı.

5. Prof. Dr. Ali Birinci Özel Arşivi

Prof. Dr. Ali Birinci'nin özel arşivinde yer alan, II. Dünya Savaşı yıllarında Yunanistan'dan gelen mültecilerin bir kısmının kayıtlı olduğu *Mültecilerin İkametlerini Gösterir Belge* ile yine II. Dünya Savaşı döneminde Edirne'den Türkiye'ye giriş yapan mülteciler hakkında fikir edinmemizi sağlayan *T.C. Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti İskan Umum Müdürlüğü Muhacir ve Mülteci Kayıt Defteri*'nin çalışmaya katkısı büyüktür. 1937 yılında Ankara'da basılan ve 1934 İskân Kanunu'nun göçmenlere dağıtılan emlaklar hakkında uygulamasını görmemizi sağlayan *T.C. Maliye Vekâleti Milli Emlâk Müdürlüğü, Milli Emlâk Muamelelerine Mütcellik Mevzuat* da bir diğer önemli kaynaktır.

B. Yayımlanmış Belgeler

1. TBMM Tutanakları

Göçmenler ile ilgili politikaların şekillendirildiği, mevcut mevzuatın tartışılarak yenilerinin oluşturulduğu, sorunların ele alındığı ve bu bağlamda da çok önemli bilgilerin yer aldığı TBMM Tutanakları, göç çalışmaları açısından oldukça önemli kaynaklar arasındadır. Çalışmanın kapsadığı dönem aralığında TBMM Tutanakları taranarak Türkiye'nin süreç içerisinde değişen göç ve iskân politikası ve bu politikanın oluşturulma süreci tespit edilmeye çalışıldı.

2. İstatistik Yıllıkları, Trakya İstatistik Yıllıkları, Genel Nüfus Sayımları, Resmi Gazete

1927 yılından 1960 yılına kadar istatistik yıllıklarının ve genel nüfus sayım sonuçlarının, şehirler bazında doğum yeri ve ana dil istatistiklerini, göçmenlerin geldikleri ülkelere göre sayılarını içermesi, karşılaştırmalı veri sağlaması açısından oldukça önemlidir. Trakya İstatistik Yıllıkları, bölgeyle ilgili içerdiği geniş bilgi ve istatistikî veriler ile kıymeti tartışılmaz kaynaklardandır. *Resmî Gazete*'den ise daha çok ilgili anlaşmalar ve kanunlar hakkında bilgi edinmek için istifade edildi.

C. Süreli Yayınlar

1. Ulusal Gazeteler

Ulusal gazetelerde göçmenlerle ilgili daha çok hükümetin genel politikası, gelen göçmen sayısı, nereden geldikleri, göçmen yerleştirme sürecinde yaşanan sorunlar ve güncel mevzuatlara yer verilmektedir. *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Vakit*, *Son Posta* gazeteleri bu bağlamda istifade edilen ulusal gazetelerdendir.

2. Yerel Gazeteler

Yerel gazeteler, çıkarıldıkları şehir ile ilgili daha geniş kapsamlı ve ayrıntılı bilgilerin yer alması açısından oldukça önemlidir. İskân edilen göçmen sayısı, kurum ve kişiler bazında göçmenlere yapılan yardımlar, yerel halkın göçmenlere karşı tutum ve davranışları yerel gazetelerden takip edilebilmektedir. Bu açıdan çalışmanın kapsamı içerisinde bulunan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ'da çıkarılan yerel gazeteler taranarak elde edilen bulgular değerlendirildi. Taranan yerel gazeteler şunlardır: *Edirne Postası*, *Özdilek*, *Trakya'da Yeşilyurt*, *Tekirdağ Gazetesi*, *Yeni İnan*.

D. Sözlü Tarih Çalışması-Göçmenlerle Yapılan Mülakatlar

Çeşitli dönemlerde Yunanistan, Bulgaristan, Romanya ve Yugoslavya'dan gelip Trakya Bölgesi'ne yerleşen göçmen ya da göçmen çocuklarından oluşan 40 kişi ile görüşme yapılarak bu kişilerin adaptasyon süreçleri, bu süreç içerisinde yaşadıkları sorunlar tespit edilmeye ve ayrıca göçmenlerin bölge kültürüne olan etkileri hakkında fikir edinilmeye çalışıldı. Bölgeye yerleştirilen mübadillerden sağ olanlar tespit edilemediğinden, mübadillerin çocukları ya da mübadillerle birlikte uzun yıllar yaşamış olma şartı ile sürece hakim olan mübadil torunlarıyla görüşüldü.

E. Araştırma Eserler

Cumhuriyet döneminde Trakya Bölgesi'ne yerleştirilen göçmenlerin büyük çoğunluğunun Balkan göçmeni olması sebebiyle öncelikle Osmanlı'nın son döneminde Balkan göçlerini konu edinen çalışmalardan istifade edildi. Bu çalışmalardan Bilal Şimşir'in yayına hazırladığı 1877-1878, 1879 ve 1880-1885 yıllarını kapsayan, üç cilt halinde Türk Tarih Kurumu tarafından basılan *Rumeli'den Türk Göçleri* isimli çalışma, Fransız, İngiliz, Türk, Bulgar ve az sayıda da Rus arşiv belgeleri içermektedir. Bilal Şimşir'in 1878-1985 yılları arasında Bulgaristan'da yaşayan Türk azınlığın devletler hukuku ve uluslararası antlaşmalar açısından siyasal haklarını, eğitimlerini ve ülkede yaşanan siyasi ve sosyal ihlaller neticesinde Türkiye'ye göçlerini ele alan *Bulgaristan Türkleri* isimli çalışması, bu ülkeden yapılan göçler açısından son derece önemlidir. Yine aynı yazarın *Bulgaristan Türkleri ve Balkan Savaşlarında Rumeli Türkleri Kıyımlar-Kıyımlar-Göçler (1821-1913)* isimli çalışması ise sadece göçleri değil, Rumeli'de yaşanan kıyım ve kıyımları da bütüncül bir yaklaşımla ele alan, böylece bu dönem göçlerinin altında yatan nedenleri de anlamamıza yardımcı olan önemli bir eserdir.

Ömer Turan'ın *The Turkish Minority Bulgaria (1878-1908)* isimli çalışması, 1878 yılında Bulgaristan Prensliği'nin kurulması ile birlikte ülkede yaşayan Müslümanların eğitim ve dini yaşamlarını da içeren sosyal hayatlarını, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın sebep olduğu göçler ile birlikte ele almaktadır.

Nedim İpek'in *Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri, 1877-1890* yıllarını kapsayan ve bu dönemde Rumeli'den Anadolu'ya gelen göçmenleri oldukça ayrıntılı ele alan bir çalışmadır. Çalışmada muhacirlerin geçici iskânlarından kalıcı iskânlarına kadar geçen süreçte yapılan yardımlar (konut, eğitim, ziraî araç-gereç, tarım arazisi, sağlık yardımları gibi) Osmanlı Devleti'nin iskân siyaseti ile bağlantılı bir şekilde ele alınarak, muhacirlerin yaşadıkları sorunlara da değinilmektedir.

Osmanlı'nın son döneminde Rumeli'de yaşananları ve göçleri anlamlandırmamızı sağlayan bir diğer çalışma, Ahmet Halaçoğlu'nun *Balkan Harbi Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri (1912-1913)*'dir. Halaçoğlu bu çalışmasında göçleri doğuran sebepleri, göç güzergahlarını, göçmenlerin Türkiye'de geçici ve kalıcı iskânları sürecinde yaşananları Osmanlı Arşivinden elde ettiği belgeler temelinde ele almaktadır. Ayrıca göç sürecinde Edirne vilayetinde yaşanan sıkıntılar ve vilayetten göçler de çalışmada ele alınan bir diğer önemli konudur.

Hatice Yıldırım'ın *Mütareke Döneminde Göç ve İskân (1918-1923)* isimli çalışması, Mütareke yıllarında yaşanan göç ve iskân politikalarını iç ve dış göçler bağlamında ele alan, muhacir ve mültecilere yapılan yardımların yanı sıra bu dönemde yaşanan sıkıntılara da değinerek alana katkı sağlayan bir diğer çalışmadır.

Cumhuriyet döneminin ilk kitlesel göçü olan mübadele ile ilgili Kemal Arı'nın *Büyük Mübadele Türkiye'ye Zorunlu Göç (1923-1925)* isimli çalışması mübadele öncesinde yapılan hazırlıkları İmar ve İskân Vekâletinin kuruluşu ile bağlantılı olarak ele almaktadır. Mübadillerin Türkiye'ye getirilme süreçlerini, bu süreçte yaşanan sorunları, yapılan yardımları ve göçmenlerin uyum süreçlerini de içeren eser, bu alanda yapılan önemli çalışmalarındandır. Mübadelenin etkilerini Samsun şehri özelinde ele alan Nedim İpek'in *Mübadele ve Samsun* isimli çalışması, çalışmanın yapıldığı tarihlerde Giresun, Ordu, Samsun ve Trabzon Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü arşivlerinde bulunan iskân esas defterleri, tevzi defterleri, muhacir adet ve vaziyetlerine dair kayıt defterleri, tevzi-i arazi komisyon karar defterleri gibi oldukça önemli kayıtlar içeren defterlerin kullanılmış olması açısından son derece önemli veriler sunmaktadır. Onur Yıldırım'ın *Diplomasi ve Göç* isimli çalışması, bir diplomatik süreç olarak mübadeleyi ele almakta ve antlaşmanın yapılma sürecini Türkiye'de bulunan birçok arşive ilaveten Yunanistan Dışişleri Bakanlığı Tarih Arşivi ve Küçük Asya Araştırmaları Merkezi Arşivinde bulunan belgelerle birlikte değerlendirmektedir. Yine Mehmet Ali Gökaçtı'nın *Nüfus Mübadelesi*, mübadele sürecini göç öncesinde ve iskân sırasında ele almakla birlikte, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal ve ekonomik gelişmesinde mübadillerin etkilerini de inceleyerek bu konuda yapılan çalışmalara katkı sağlamaktadır. Cevat Geray'ın *Türkiye'den ve Türkiye'ye Göçler*, isimli çalışması ise 1923-1961 yılları arasında yapılan göçleri ele almakla birlikte, verilen kapsamlı istatistikler ile göç çalışmalarında araştırmacıların başvurduğu en önemli kaynaklardan biridir.

Kemal H. Karpat, *Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler* isimli çalışmasında Osmanlı'nın son döneminden Cumhuriyet'e geniş bir tarih aralığı içerisinde Balkan göçmenlerinin de yer aldığı birçok göç sürecini değerlendirmektedir. Göç tanı-

mı üzerinden göçlerin toplumsal ve siyasi yapıda meydana getirdikleri kimlik değişimlerinin de incelendiği çalışma, bu alanda oldukça kıymetlidir. Yine Osmanlı Devleti'nin son dönemine ilaveten Cumhuriyet döneminde Balkanlardan gelen göçmenleri ve bu süreçte yaşananları değerlendiren bir diğer önemli çalışma H. Yıldırım Ağanoğlu'nun *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Balkanların Makûs Tarihi Göç*'tür. 1923-1947 yılları arasında Türkiye'nin muhacir ve mülteci politikalarını ele alan, Nasrullah Uzman'ın *Türkiye'nin Mülteci ve Muhacir Politikaları* isimli çalışması ise bu tarih aralığında Balkanlara ilaveten İran, Irak, Suriye gibi diğer ülkelerden Türkiye'ye gelen tüm mülteci ve muhacirlerle ele alması ve Türkiye'nin iskân politikasını incelemesi açısından oldukça önemlidir.

II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan en önemli göç olan 1950-1951 Bulgaristan'dan Türk Göçü'nün ele alındığı ve genel verilere ilaveten şehirler bazında da iskân edilen göçmenlerin değerlendirildiği, hangi ile kaç göçmenin yerleştirildiği, yerleştirilen aile reislerinin meslekleri, yapılan bazı yardımlar gibi istatistiki verilerin yer aldığı Huey Louis Kostanick'in *Turkish Resettlement of Bulgarian Turks 1950-1953* isimli çalışması faydaladığımız bir diğer eserdir.

YÖNTEM

Çalışmanın temel amacı, 1923-1960 yılları arasında Trakya Bölgesi'ne (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ) iskân edilen göçmenlerin öncelikle geldikleri ülke ve köyleri, yaşlarını, cinsiyetlerini, mesleklerini, iskân edildikleri yerleri, göçmenlere yapılan devlet yardımlarını tespit etmektir. Mübadeleden sonra yeniden göçlerin yoğunlaşmaya başladığı 1934 yılı ve sonrasında uygulanan, 2510 sayılı 1934 İskân Kanunu'nun uygulanışını Trakya Bölgesi özelinde tespit etmek de oldukça önemlidir. Tespit edilen bu veriler üzerinden bölgeye yerleştirilen göçmenlerin bölgenin sosyo-kültürel ve ekonomik gelişimi üzerindeki etkilerini incelemek de bu çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır.

Ulus-devlet inşa etme sürecinde en önemli yapı taşlarından biri olarak görülen 1934 tarihli İskân Kanunu'nun uygulanması ile ilgili bilgiler, arşivlerde yer alan raporlardan, yerel gazetelerden ve bu uygulamalara tanıklık edenlerin hatıralarından elde edilmektedir. Çalışmamızın en önemli kaynakları arasında yer alan *Muhacir Esas Kayıt Defterleri* özellikle 1934 İskân Kanunu'nun uygulanmasını objektif bir şekilde değerlendirme imkânı veren paha biçilemez bir kaynaktır. Ayrıca bu kaynaklar, Türkiye'nin uyguladığı iskân politikalarını, kanun metinlerinden ya da gazete haberlerinden çıkarım yapmanın ötesine taşıyıp, somut uygulamaların verileri ile değerlendirmemize imkân vermektedir.

Kırklareli, Tekirdağ ve Edirne illerine ait incelediğimiz defterlerin içerisindeki kayıtlar öncelikle excel programına aktarılıp, daha sonra yıllar ve göçmenlerin geldikleri ülkeler bazında gruplandırılıp anlamlı veriler hâline getirildi. 1950 öncesi gelen göçmenlerin doğum yılları Türk Tarih Kurumunun *Tarih Çevirme Kılavuzu* kullanılarak Miladi yıla çevrildikten sonra, göçmenlerin Türkiye'ye geldikleri yıl itibarıyla yaşları hesaplandı. Defterlerde yer alan göçmenlerin doğum yerleri, yerleştikleri yerler, yaşları, cinsiyetleri, meslekleri, yanlarında getirdikleri tarımsal aletler ve hayvanlar, devletin yaptığı yardımlar (ev, tarım arazisi, hayvan, tarımda kullanılan alet, ipe ve yakacak yardımı ile diğer nakdî yardımlar, verilen yemeklik ve tohumluk hububat) bu verilerdendir. Çalışma dönemini kapsayan yıllar arasında sadece Kırklareli iline ait 14 defterin olması ve defterlerden ikisi hariç diğerlerinin yaklaşık 600 sayfa olması, tüm bu defterlerin excel programına aktarılmasının dahi oldukça uzun sürmesiyle sonuçlandı. Elde edilen verilerin daha sonra yıllara ve göçmenlerin geldikleri ülkelere göre gruplandırılarak metin ve tablolara aktarılması ise sürecin bir diğer önemli aşaması oldu.

Bir taraftan veriler bilgisayar ortamına aktarılırken, diğer taraftan da metin üzerinde çalışıldı. Trakya Bölgesi'ne iskân edilen göçmenlerin geldikleri ülkelerde yaşadıkları sorunlar aslında bir anlamda göç etmelerinin de sebepleri arasındadır. Cumhuriyet Arşivinde yer alan belgelerden göç öncesi, göç sırasında ve sonrasında sürecin nasıl ilerlediği tespit edilmeye çalışıldı.

Çalışma kapsamında yapılan mülakatlar, Sosyal Bilimlerde nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi ile gerçekleştirildi. Bu bağlamda görüşmeler önceden hazırlanan sorular üzerinden gerçekleştirilirken, görüşme sırasında görüşme yapılan kişinin özelliklerine göre soru eklendi, bazı sorular çıkarıldı ya da görüşmecinin vâkıf olduğu tespit edilen önemli konuların derinlemesine mülakat tekniği çerçevesinde ayrıntıları ortaya çıkarılmaya çalışıldı. Örneklem seçilirken nitel araştırmalarda kullanılan Kartopu-zincir örnekleme yöntemi kullanıldı. Bu bağlamda da görüşülen göçmenler hem şehir hem de köy yaşamının farklılıklarını ortaya çıkarabilecek kişilerden seçildi. Mülakatlardaki asıl amaç ise göçmenlerin bölgenin sosyal ve kültürel yapısına etkilerinin yazılı kaynak ya da belgelerle tespit edilemeyen yönlerini ortaya çıkarmak ya da bu kaynaklarda var olan verilerin sağlanmasını yapmak oldu.

Çalışmanın kapsadığı zaman dilimi içerisinde kurum isimleri değişiklik göstermektedir. Örneğin Dahiliye Vekâleti sonrasında İçişleri Bakanlığı; Hariciye Vekâleti ise Dışişleri Bakanlığı olarak adlandırılmaktadır. Çalışmada bu gibi kurumlar dönemin ve belgelerin diline uygun bir şekilde kullanıldı. Özel hayatı ihlal etmemek adına

ise muhacir esas kayıt defterlerinde ve diğer belgelerde yer alan isimler çalışmada kullanılmadı. Ayrıca muhacir esas kayıt defterlerinden bazılarında, yeni doğmuş bebeğin dahi meslek kısmına “çiftçi” yazıldığını tespit ettik. Bu sebeple çekirdek ailelerde aile reisi çiftçi ise sadece aile reisinin mesleğini, geniş ailelerde ise aile reisinin dışında bir meslek sahibi başka yetişkin kişi varsa onun mesleğini de hazırladığımız tablolara dahil ettik.

Gelen göçmen sayısı ile şehirler bazında iskân edilen göçmenlerin kaynaklarda farklılık göstermesi, göç çalışmalarında karşılaşılan zorluklardandır. Bu bağlamda daha net verilere ulaşmak ve mevcut kanunlar ile alınan kararların uygulanmasını tespit edebilmek açısından göç çalışmalarının muhacir esas kayıt defterleri kullanılarak yapılması son derece önemlidir. Diğer taraftan bu defterlerin Ankara’da olması, bir defterin içerisinde farklı tarihlerde, farklı yerlerden gelen göçmenlerin olması, içerisindeki verileri anlamlı hale getirebilmek için öncelikle tek tek kayıt edip sonrasında gruplandırarak analiz etmek bu sürecin en zor aşamasıdır.

Giriş ve dört bölümden oluşan çalışmada, Trakya Bölgesi’ne iskân edilen göçmenler yıllara, geldikleri ülkelere ve yerleştirildikleri şehirlere göre gruplandırılarak incelendi. Birinci bölümde, 1923-1934 yılları arasında gelen göçmenler ele alındı. Bu dönemde Trakya Bölgesi’ne iskân edilen göçmenler, mübadele kapsamında Yunanistan’dan gelen mübadiller, Bulgaristan, Romanya, Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı’ndan ve sonrasında kurulan Yugoslavya Krallığı’ndan gelen göçmenlerdir. Bu bölümde ayrıca göçmenlerin geldikleri ülkelerde yaşadıkları sorunlar, göç ve iskân süreçleri ile yapılan yardımlar, 1923-1934 yılları arasında gelen göçmenlerin bölgenin sosyo-ekonomik yapısına etkileri de ele alındı.

İkinci bölümde, 1935-1938 yılları arasında yoğun olarak Romanya ve Bulgaristan’dan gelen göçmenler ile Yugoslavya’dan göç edip bölgeye iskân edilen göçmenler incelendi. Bu bölümde ayrıca bölgede göç politikalarının etkin uygulayıcı kurumlarından biri olan Trakya Umumi Müfettişliği’nin faaliyetleri ile Kızılay’ın göçmenlere yaptığı yardımlar da ele alındı. Sosyal ve kültürel açıdan göçmenlerin bölgeye katkılarını tespit edebilmek için ayrıca göçmen düğünleri ve mutfağı incelenerek, göçmenlerin Doğu Trakya ağızlarına etkisi ile Trakya ekonomisine ve çalışma hayatına katkıları ele alındı.

Üçüncü bölüm, II. Dünya Savaşı’nın yaşandığı dönemi de kapsayan 1939-1949 yılları arasında Trakya Bölgesi’ne yapılan göçmen iskânlarını içermektedir. Bu dönem, Türkiye’ye en az göçmenin geldiği, Edirne, Kırklareli sınırlarından ve Ege Adalarından ise yoğun bir mülteci akınının olduğu bir dönemdir. Bu kapsamda Balkanlardan mül-

teci olarak gelen Türklerin önemli bir kısmı serbest göçmen statüsünde, nadir olarak da iskânlı göçmen olarak vatandaşlığa alınırken, Batı Trakya'dan gelen mültecilerin durumu Lozan Antlaşması'ndan dolayı tartışma konusu oldu. Bu bölümde ayrıca savaşın getirdiği olumsuz ekonomik koşulların Trakya'ya yerleşen göçmenlere ve genel olarak halka etkisi de ortaya koyuldu.

Dördüncü bölümde, 1950-1951 yıllarında yaşanan Bulgaristan'dan Türk göçü ele alınırken, bu göç kapsamında Trakya Bölgesi'ne yerleşen göçmenlere yer verildi. Ayrıca yine bu bölümde 1950-1960 yılları arasında bölgeye yerleşen Yugoslavya göçmenleri de incelendi.

Göçlerin yoğun olarak yaşandığı Osmanlı Devleti'nin son dönemi ile Cumhuriyet dönemi boyunca yaşanan göçler sık sık akademik araştırmaların ve yayınların konusu oldu. Ancak gelenlerin kimler olduğu, yaşları, cinsiyetleri, nereden geldikleri, hangi işlerle uğraştıkları, nerelere yerleştirildikleri ve bu hareketliliğin toplumsal yapıda meydana getirdiği değişiklikler çoğunlukla ihmal edilen hususlar arasında oldu. 1923-1960 yılları arasında en fazla göçmenin yerleştirildiği iller arasında olan Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli illerine yerleştirilen göçmenleri analiz etmenin ve bölgeye olan etkilerini incelemenin bu bağlamda önemli bir boşluğu doldurmasını ümit ediyorum.

